

De hongerdoek God onder ons

Suggesties voor programma's met basisschoolkinderen en voor kindernevendiensten

Kijken, praten en schrijven

Inleiding

Een hongerdoek is een groot schilderij dat een kunstenaar uit Afrika, Azië of Latijns-Amerika geschilderd heeft. Op het schilderij beeldt de artiest iets af uit zijn geboorteland. Meestal mensen die lijden onder armoede en geweld, die gebrek hebben. De kunstenaars zijn ook gelovig, ze geloven dat God mensen helpt om goed voor elkaar te zijn. Ook dat kun je op de hongerdoeken goed zien.

Tonen hongerdoek (doeken zijn in twee formaten te bestellen bij Vastenactie, ook A4-tjes om uit te delen zijn te bestellen. Via www.vastenactie.nl is ook een afbeelding van de hongerdoek te downloaden, die eventueel geprojecteerd zou kunnen worden.

Op de hongerdoek zien we vrouwen, mannen en ook kinderen die in een slum, een zelfbouwwijk wonen. Ergens in een grote Afrikaanse stad, misschien wel in Addis Abeba, de hoofdstad van Ethiopië. We noemen zo'n slum het liefst een zelfbouwwijk, want de mensen die er wonen hebben hun kleine huisjes zelf gebouwd, meestal van allerlei afvalmateriaal dat ze konden vinden. Het is best knap om van afval je eigen huis te kunnen bouwen.

De mensen en kinderen die in de kleine huisjes wonen hebben lang niet zoveel als wij gewend zijn. Geen wc en douche bij voorbeeld. Water om te drinken moet je eerst gaan kopen. Geen eigen kamer. Eigenlijk is er maar één ruimte in het kleine huisje: alles moet in de kleine ruimte gebeuren: eten, slapen, spelen, leren. Soms is er geen school in de buurt of maar een hele kleine school, waar maar weinig kinderen tegelijk naar toe kunnen gaan. Geen speelgoedwinkel. Geen dokterspost of ziekenhuis. Geen winkel waar je mooie nieuwe kleren kunt kopen. Gelukkig gaan de mensen in zo'n zelfbouwwijk niet bij de pakken neerzitten. Ze kunnen best veel. En ze helpen elkaar waar ze maar kunnen.

Een Afrikaanse schilder, Sokey Edorh, heeft een schilderij, een hongerdoek, gemaakt met daarop een zelfbouwwijk in een grote stad in Afrika. Best een mooi schilderij, Sokey is een knappe kunstenaar. En hij heeft voor zijn schilderij niet alleen verf gebruikt, maar karton en zelfs aarde uit Afrika. Het karton heeft hij gebruikt om de daken van de huisjes te maken. En de aarde heeft hij vermorzeld (heel klein gemaakt) en met water vermengd. De grond op de hongerdoek is geschilderd met de vermorzelde aarde.

Als je de eerste keer naar de hongerdoek van Sokey kijkt, dan zie je misschien alleen maar huisjes die schots en scheef door elkaar heen staan. Of mensen en kinderen die door elkaar heen krioelen. Eén grote chaos, lijkt het wel. Jullie speelplaats tijdens het speekwartier is er niets bij. Maar als je langer en beter kijkt, kun je van alles ontdekken. Bij voorbeeld dat mensen elkaar inderdaad helpen.

Ooit, we weten niet wanneer, zo staat in de Bijbel, zal Jezus terugkomen op aarde. En dan zal hij iedereen, alle mensen en kinderen, vragen of ze elkaar geholpen hebben. 'Want', zegt Jezus, 'als je andere mensen en kinderen helpt, dan help je Mij'.

Beeld je eens in. Je maakt een lange wandeling op een hete zomerdag. Of je bent aan het sporten en het is warm in de sportzaal. Heel waarschijnlijk dat je dan op een bepaald moment dorst krijgt. Ons lichaam heeft best veel water nodig om te kunnen functioneren. Dorst is niet prettig. Je kunt zelfs maar een paar dagen zonder water.

Jezus zegt: 'Als je mensen die dorst hebben te drinken geeft, dan geef je Mij te drinken'. Kun je op de hongerdoek iets (of misschien wel meer dingen) ontdekken die met drinken te maken hebben? En wat dan?

Datgene wat de kinderen zien inventariseren en er een kort gesprek met hen over hebben.

Soms, aan het einde van de schooldag, of vlak voor de middagpauze, voel je dat je trek hebt. Een enkele keer knort je maag zelfs een beetje, hij zegt bij wijze van spreke: 'He, ik wil te eten hebben'. Mensen in een zelfbouwwijk die Sokey heeft schilderd, hebben zo vaak trek in eten, nodig om gezond te kunnen leven, dat je van honger kunt spreken. Echte honger, met een verschrikkelijk knorrende maag. Jezus zegt: 'Als je mensen die honger hebben, te eten geeft, dan geef je Mij te eten'. Wat op de hongerdoek heeft te maken met deze uitspraak van Jezus?

Datgene wat de kinderen zien inventariseren en er een kort gesprek met hen over hebben.

Ziek zijn is helemaal niet leuk, dat zul je zelf ook wel weten. Zeker als je voor onderzoek naar de dokter moet of zelfs naar het ziekenhuis. Misschien zijn kinderen hier die al eens voor een tijdje op het ziekenhuis gelegen hebben. Mensen en kinderen die ziek zijn, moeten goed verzorgd worden zodat ze hopelijk snel weer beter zijn. En mensen en kinderen die ziek zijn, zijn blij als ze bezoek van anderen krijgen. In een zelfbouwwijk zoals op de hongerdoek woont vaak geen dokter en is er al helemaal geen ziekenhuis te bekennen.

Jezus zegt: 'Als je mensen bezoekt die ziek zijn, dan heb je Mij bezocht'. Waar kun je zieke mensen ontdekken op de hongerdoek en wat gebeurt er daar?

Datgene wat de kinderen zien inventariseren en er een kort gesprek met hen over hebben.

Als je in de winter weinig kleren aan hebt, kun je het behoorlijk koud hebben. Maar ook als het warmer is hebben de meeste mensen en kinderen toch graag kleren aan. En in je blootje, bij het douchen, wil je liever geen pottenkijkers hebben. Arme mensen en kinderen in een zelfbouwwijk in een Afrikaanse stad zoals je op de hongerdoek ziet, hebben maar heel weinig kleren. Soms zitten hun kleren vol met gaten en scheuren. Heel veel kinderen moeten vaak in hun blootje lopen of met alleen een onderbroekje aan. Helemaal niet leuk.

Jezus zegt: 'Als je mensen die naakt zijn, kleding geeft, dan geef je Mij kleren om aan te trekken'. Wat op de hongerdoek heeft met kleren van doen? Wat zie je precies?

Datgene wat de kinderen zien inventariseren en er een kort gesprek met hen over hebben.

Noot voor de leerkracht of begeleider: Op de hongerdoek is een zgn kente-wever te zien die kentestroken weeft. Die stroken worden aaneen genaaid om de traditionele Afrikaanse kleding te maken. Sokey opteert duidelijk voor een structurele oplossing: geen inzameling van oude kleding hier om ginds te laten gebruiken, maar het opzetten van een op de traditie gestoelde manier van zelf kleding maken.

Wil je, als je later groot bent, een mooie baan krijgen en genoeg geld verdienen om van te leven, dan moet je naar school en goed je best doen om van alles te leren. Scholen zijn belangrijk, niet alleen in Nederland en Europa, maar ook in Afrika, ook in een zelfbouwwijk. Helaas zijn er soms helemaal geen scholen in dergelijke slums, of maar hele kleine scholen waar lang niet alle kinderen naar toe kunnen. Veel kinderen moeten ook hun ouders helpen bij allerlei klusjes of moeten soms werken.

Misschien heeft Jezus wel ooit gezegd: 'Als je les geeft aan kinderen, die nog veel moeten leren, dan heb je aan Mij les gegeven'. Waar zie je op de hongerdoek kinderen die les krijgen? Lijkt de school op de school waar jij op zit? Hoe vind jij het dat je naar school kunt gaan?

Datgene wat de kinderen zien inventariseren en er een kort gesprek met hen over hebben. In het gesprekje kan natuurlijk de noodzaak van goed onderwijs benadrukt worden met het oog op de toekomst, ook al is leren en naar school gaan niet altijd even leuk.

Spelen is natuurlijk het leukste dat je kunt doen. Je kunt natuurlijk spelen met mooi speelgoed dat je vader of moeder in de speelgoedwinkel heeft gekocht. Maar je kunt ook spelen met zelfgemaakt speelgoed zoals de kinderen in de zelfbouwwijk dat doen. En je kunt natuurlijk ook allerlei spelletjes spelen met andere kinderen, gezellig! Spelen is niet alleen leuk, je kunt er – spelenderwijs – ook een heleboel van leren. Als je speelt, ben je gewoon lekker een kind dat nog niet al te veel aan later hoeft te denken.

Jezus heeft als kind zeker ook graag gespeeld. Misschien heeft Hij wel ooit gezegd: 'Als je ervoor zorgt dat kinderen kunnen spelen, dan heb jij Mij laten spelen'. Waar kun je spelende kinderen ontdekken op de hongerdoek en waarmee spelen ze? Speel jij wel eens met zelfgemaakte speelgoed en wat heb je dan gemaakt? Hoe vind jij het als je moeder of vader je verbiedt te spelen en zegt dat je huiswerk moet moeten of moet afwassen?

Datgene wat de kinderen zien inventariseren en een kort gesprek met hen hebben over de gestelde vragen.

In de mis op zondag in de kerk bidden mensen en de priester de voorbeden. Daarin vragen ze Jezus om mensen die het moeilijk hebben te helpen. Wij zouden ook dergelijke voorbeden kunnen maken en mijnheer pastoor vragen die tijdens de mis te bidden.

In zes kleine groepjes maken we nu één voorbede in iedere groep. Denk daarbij aan wat je op de hongerdoek gezien hebt en wat we in de groep besproken hebben. Probeer ook te bedenken hoe al de mensen en kinderen geholpen kunnen worden.

We maken de volgende voorbeden

Eén voor de mensen en kinderen die dorst hebben

Eén voor de mensen en kinderen die honger moeten lijden.

Eén voor de mensen en kinderen die ziek zijn.

Eén voor mensen en kinderen die naakt moeten rondlopen of in kapotte en oude kleren

Eén voor kinderen die niet naar school kunnen gaan

Eén voor kinderen die niet mogen spelen.

Bij een kindernevendienst kunnen de kinderen, met behulp van de voorganger of een begeleidster/begeleider de situatie waarop de voorbede betrekking heeft aanwijzen, de voorganger kan diverse vragen stellen zodat de kinderen de hongerdoek kunnen verduidelijken. Eén of meerdere kinderen kunnen de voorbeden voorlezen.

De door kinderen op de basisschool gemaakte voorbeden (of een selectie ervan) kunnen bij een gezinsviering of bij een Paasviering op school gebruikt worden.